

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Čtenářská lekce předvídání děje z obsahu, obalu a ukázek z knihy

Spočítej hvězdy – Lois Lowryová

V Dánsku žily dvě veliké kamarádky, Annemarie a Ellen. Jejich příběh se odehrává za 2. světové války, kdy se Němci usadili i v Dánsku. Ellen byla židovská dívka, celé jejich rodině proto hrozilo nebezpečí. Rodiče Annemarie se rozhodli, že je zachrání. Ellen a svoje dvě dcery odvezli ke strýci k moři. Tam se po nějaké době objevili i rodiče Rosenovi, aby se nechali převézt do svobodné země, do Švédska. Všichni museli prokázat velikou odvahu a statečnost. Zejména desetiletá Annemarie.

Cíl:

- Seznámení s novou knihou tak, aby zaujala a získala si čtenáře
- Předvídání děje z názvů kapitol, obalu a ukázek z knihy
- děti porovnávají chování hrdiny se svým chováním, které by v jeho situaci, vzhledem k rozdílným souvislostem, ve kterých žije, volily
- zmapovat základní rysy postavy – co dělá, jaká je

Pomůcky:

- kniha Spočítej hvězdy – Lois Lowryová
- pracovní list s obsahem z knihy
- pracovní list s obalem knihy
- pracovní listy s ukázkami z knihy
- tabule, fix

Postup čtenářské lekce:

Aktivity před četbou:

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

1. Motivace k lekci:

- Začínáme otázkami – Co všechno můžeme z knihy vyčíst, aniž bychom začali číst první stránku? Co nám při tom pomáhá? (*Krátké připomenutí, co všechno knihy obsahují, podle čeho si je vlastně vybíráme – obal, anotace, první věta, počet stran, ilustrace...*)
- Jsou pro někoho důležité názvy kapitol? Mohou nám při čtení pomáhat? Jak?
- Dnes se zkusíme podívat, jestli nám právě názvy kapitol mohou pomoci při výběru knihy.

2. Následuje seznámení s novou knihou podle názvů kapitol

- Každý dostane okopírovaný obsah knihy s názvy kapitol a ten si přečte

Obsah	
1 • Proč utíkáte?	9
2 • Kdo je ten člověk na koni?	17
3 • Kde je paní Hirschová?	23
4 • Tahle noc bude dlouhá	31
5 • Kdo je ta tmavovlasá?	41
6 • Je dobré počasí na ryby?	50
7 • Dům u moře	59
8 • Smrt v příbuzenstvu	65
9 • Proč lžete?	71
10 • Otevřeme tu rakev	78
11 • Uvidíme se zase, Petere?	84
12 • Kde je maminka?	90
13 • Běž! Běž co nejrychleji!	95
14 • Na tmavé pěšině	99
15 • Můj pes cítí maso!	105
16 • Něco ti přece jen povím	111
17 • Po celou tu dobu	118

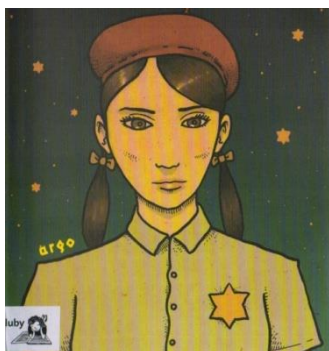
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- **Společné předvídání** – o čem a jaká by taková kniha mohla být – zapisujeme na tabuli (*napínavá, detektivní, dobrodružná, smutná, strašidelná, maminka se ztratila, tajemná, o smrti, o útěku, o strachu před něčím, o rodině, o skupině přátel...*)

3. Následuje **seznámení s novou knihou podle obalu**

- Ukážeme obrázek z obalu knihy bez názvu (každý může dostat svůj malý obr.)

- O čem a jaká by mohla být kniha s takovým obalem? Porovnáme svoje úvodní postřehy a jinou barvou doplníme další předpovědi, odhady (*o dívce, o válce, o Židech*)
- Dokážeme z obsahu a obálky lépe předvídat, o čem kniha bude? Nebo nám víc napoví název knihy?
- Jak by se kniha mohla jmenovat? Zkusíme si vybrat a odhadnout název z nabídky – *Hvězdy nám nepřály, Spočítej hvězdy, A hvězdy mi daly tebe, Hvězdy odvedle, Hvězdy nad hlavou*. Zdůvodníme svůj výběr.
- Ukázat knihu nebo okopírovaný obal knihy s názvem

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

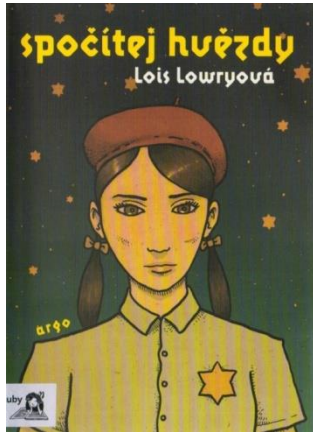
Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Položíme si otázku – proč má holka na košili hvězdu? Má to nějaký důvod? V jaké době byli lidé označováni hvězdou? Co to znamenalo?
- Vysvětlíme si význam žluté hvězdy – označení Židů, jedná se o příběh z 2. světové války – viz úvodní anotace

Aktivity při čtení:

- Rozdáme každému okopírovaný text s. **98-99**
- **Společná četba celé 1. ukázky**

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

Annemarie jí vzala balíček z dlaně a zvedla se. „Odnesu ho,“ nabídla se. „Znám cestu a už je skoro světlo. Umím běhat rychle jako vítr.“

„Běž do domu, Annemarie,“ vyhrkla maminka napjatým hlasem. „Vezmi ten košíček, co je na stole. Rychle, pospěš si. Dej do něj jablko a kousek sýra. A tenhle balíček ulož dospod, rozumíš? Pospěš si!“

Annemarie bez váhání udělala, co po ní maminka chtěla. Košíček. Balíček až dospod. Zakryla ho ubruskem. Pak kousek zabaleného sýra. Jablko. Rozhlédla se po kuchyni, uviděla patku chleba a přihodila ji dovnitř. Košíček už byl plný. Odnese ho ven k matce.

„Musíš doběhnout k lodi. Kdyby tě někdo zastavil –“

„Kdo by mě stavěl?“

„Annemarie, uvědom si, jak je to nebezpečné. Kdyby tě zahlédli nějací vojáci a zastavili tě, musíš dělat, že jsi prostě jen malá holka. Hloupá malá holka, která nic nechápe a jen nese oběd rybáři, zapomnětlivému strýčkovi, který si nechal chleba a sýr doma.“

„Mami, co je ta věc na dně?“

Ale matka ani teď neodpověděla. „Běž,“ nařídila rázně. „Hned teď. A utíkej! Jak nejrychleji umíš!“

Annemarie maminku rychle políbila, popadla košíček, který měla matka na klíně, obrátila se a rozběhla se k pěšince.

Teprve teď, když se pěšinka zanořila do lesa, si Annemarie uvědomila, jaká je za svítání zima. Předtím sledovala, jak si ostatní oblékají svetry, kabáty a bundy, pomáhala jim a pak se dívala, jak tiše odcházejí, neforemné obrysy v teplém oblečení a s dekami v rukou.

Sama ale měla na sobě jen bavlněné šaty a lehký svetřík. Později, až vyjde slunce, se říjnový den oteplí, ale teď bylo šero, vlhko a chladno. Zachvěla se.

- Po přečtení ukázky pokládáme dětem otázky:
- Kdo je hlavní postavou? Jaký má úkol? – *důležitá je Annemarie, která si bere od maminky (zranila si nohu) košík a vyráží přes les za strýčkem*
- Co v něm nese? - *nese v něm jablko, sýr, chleba a balíček*

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Annemarie celkem poslušně vzala košíček. Jak byste se zachovali na jejím místě vy? Odnesli byste poslušně balíček na místo? Chtěli byste vědět, co je v onom balíčku?
- Co se v balíčku asi ukrývá?
- Připomíná vám ukázka nějaký jiný příběh? – *pohádku Červená karkulka*
- Kdo v našem příběhu bude zlý vlk? - *němečtí vojáci*

Následuje četba další ukázky z knihy s. **104-109**

- Na s. 109 stačí dočíst ...německým psům jeho chleba moc nechutnal.

Četba:

- ve skupinách se zadaným úkolem, kdy jeden čte nahlas a ostatní poslouchají; při čtení se mohou střídat, skupiny sedí co nejdál od sebe, aby se nerušily
- společné čtení (každý má svou část textu, kterou přečte na vyzvání)
- čteme bez přerušování, bez doplňujících otázek
- děti poslouchají, sledují příběh a hlavní postavu Annemarii

Úkol: budeme sledovat postavu Annemarie a po čtení se pokusíme o charakteristiku této postavy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Vtom se prudce zastavila a strnula. Přímo před ní byla zatáčka. Hned za ohybem, jak věděla, jen co tudy projde, se jí otevře výhled na moře. Les nechá za zády a před sebou bude mít přístav, mola a nespočet rybářských lodí. Zanedlouho tam bude pěkně rušno, rybáři budou startovat motory, pokřikovat na sebe a nad nimi se bude ozývat skřehotání racků.

Ale Annemarie před chvilkou zaslechla něco jiného. V křoví před ní něco zašustilo. Zaslechla kroky. A slyšela – a byla si úplně jistá, že to nejsou jen její představy – hluboké zavrčení.

Opatrně udělala krok. A další. Došla k zatáčce, ale vrčení neustávalo.

A pak najednou stáli přímo před ní. Čtyři ozbrojení vojáci. A spolu s nimi tu byli dva velcí psi. Oči se jim leskly, dychtivě napínali vodítka a cenili zuby.

Annemarie horečně přemýšlela. Vzpomněla si, co jí radila maminka. „Kdyby tě někdo zastavil, musíš dělat, že jsi malá hloupá holka.“

Upřeně se na vojáky zadívala. Vzpomněla si, jak před časem vyděšeně zírala na ty dva, co ji zastavili na ulici.

Kirsti se jich nebála. Kirsti byla – no ano, byla jen malá hloupá holčička, které vadilo, že jí voják toho dne sáhl na vlasy. Neměla ponětí, že by jí mohlo hrozit nějaké nebezpečí, a vojáka její chování pobavilo.

Annemarie se odhodlaně, silou své vůle rozhodla chovat se jako Kirsti.

„Dobré ráno,“ pozdravila vojáky opatrně.

Mléky si ji prohlíželi od hlavy k patě. Oba psi byli napjatí, jen jen vyrazit. Vojáci, kteří je drželi na vodítku, měli na rukou tlusté rukavice.

„Co tady děláš?“ zeptal se jeden z mužů.

Annemarie zvedla košíček, ze kterého vyukoval tlustý skrojek chleba. „Strýček Henrik si zapomněl oběd, tak mu ho nesu. Je rybář.“

Vojáci se rozhlíželi, krátce se zadívali za ni a pak přešli pohledem po okolních keřích.

„Jsi tu sama?“ zeptal se jeden z nich.

Annemarie přikývla. „Ano,“ odpověděla. Pes zavrčel. Ale neušlo jí, že obě zvířata hledí na košík s obědem.

Jeden z vojáků postoupil dopředu. Druhý a ti dva se psy zůstali na místě.

„To se sem ženeš za svítání jen kvůli obědu? Proč si tvůj strýček nedá ryby?“

Co by odpověděla Kirsti? Annemarie se pokusila zahihňat, jak by to udělala její sestřička. „Strýček Henrik ryby nerad,“ řekla zvesela. „Říká, že jich má za celý den až po krk, že je nemůže ani cítit. A už vůbec by je nejedl syrové!“ Zašklebila se. „Teda, kdyby měl opravdu velký hlad, tak by si je asi dal. Ale jinak jí k obědu vždycky chleba a sýr.“

Musíš žvanit dál, napomínala se v duchu, jako Kirsti. Hloupá malá holka. „Já mám ryby ráda,“ vykládala. „Hlavně jak je dělá maminka. Někdy je obalí ve strouhance a –“

Voják natáhl ruku a vzal z košíku křupavou patku chleba. Pozorně si ji prohlédl a pak ji rozlomil na dva kusy.

To by Kirsti naštvalo, připomněla si Annemarie. „Nechte toho!“ vyhrkla zlostně. „To je chleba pro strýčka Henrika! Pekla ho moje maminka!“

Voják si jí nevsímal. Hodil kusy chleba na zem, před každého psa jednu půlku. Psi se na jídlo vrhli a zhltili chleba na jediné polknutí.

„Neviděla jsi v lese někoho?“ Voják tu otázku prudce vyštěkl.

„Ne. Jenom vás.“ Annemarie se na něj zpřímá zadívala. „Co vlastně děláte v lese? Přijdu kvůli vám pozdě. Loď strýčka Henrika odpluje, než mu stačím donést ten oběd. Teda zbytek jeho oběda.“

Voják zvedl kousek sýra a chvíli ho obracel v rukou. Pak se otočil ke trojici za svými zády a na něco se jich německy zeptal.

„*Nein*,“ odpověděl jeden z nich znuděně. Tohle slovo Annemarie znala, znamenalo „Ne“. Nejspíš se jeho kolega ptal: „Chceš to?“ nebo „Mám to dát psům?“

Voják dál držel sýr, přehazoval ho z jedné ruky do druhé.

Annemarie si otráveně povzddechla. „Už můžu jít, prosím vás?“ zeptala se netrpělivě.

Voják sáhl po jablku. Všiml si hnědých skvrn na slupce a znechuceně nakrčil nos.

„Maso nemáš?“ zadíval se na košík a na ubrousek, který ležel na dně.

Annemarie si ho změřila dotčeným pohledem. „Víte, že žádné maso nemáme,“ odpověděla drze. „Vaše armáda spořádá všechno maso, co je v Dánsku k sehnání.“

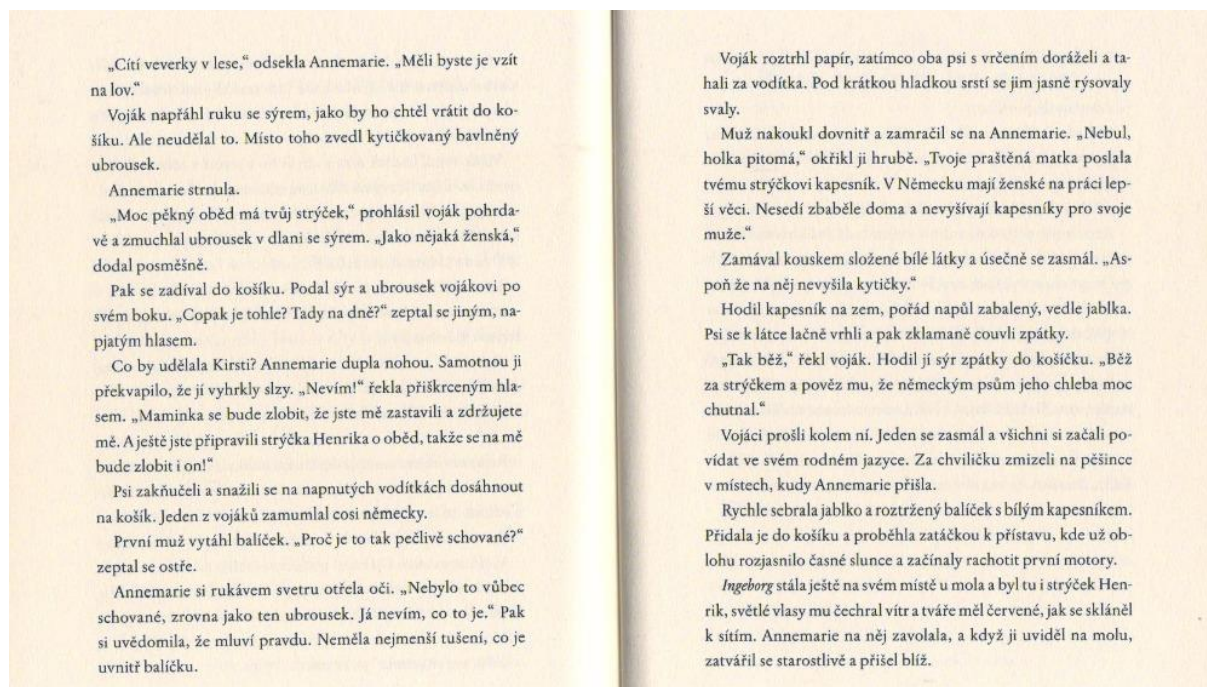
Prosím, prosím, žadonila v duchu. Nevedej ten ubrousek.

Voják se zasmál. Odhodil potlučené jablko na zem. Jeden ze psů se natáhl na vodítku dopředu, přičichl k jablku a zase se stáhl. Ale oba psi dál upřeně hleděli na košík, uši vztyčené a tlamy dokořán. Na růžových hladkých dásních se jim leskly sliny.

„Můj pes cítí maso,“ poznamenal voják.

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

Aktivity po četbě:

- Ve skupinách děti společně sepíší, jak se Annemarie zachovala, co všechno dokázala, pojmenují její vlastnosti – *odvážná, statečná, pohotová; nevěděla, co nese; měla strach, a proto si klidně vymýšlela; zároveň nelhala, protože neznala pravdu; hrála si na svoji malou sestřičku, byla veselá, rozverná, až drzá*
- Zachovala se Annemarie správně? Jak byste se zachovali vy? Zkuste o tom podiskutovat ve svých skupinkách

Sdílení skupinové práce

- Společné sdílení charakteristiky hrdinky – můžeme sepsat na tabuli či flip
- Společné sdílení – jak bychom se zachovali my?
- Bonusový úkol pro jednotlivce – vyhledat v obsahu název kapitoly, kterou právě četli – *Můj pes cítí maso*
- První ukázka je z kapitoly *Běž! Běž co nejrychleji*

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

- Zkusíme odhadnout, kolik let je hlavní hrdince? *deset*
- Údaj najdeme v anotaci ke knize. Tu můžeme přečíst, nebo ji rozdat k samostatné četbě.

„Jak moc jsi statečná, Annemarie?“ zeptá se strýček Henrik své desetileté neteře. Pro Annemarie je statečnost ctností rytířů z pohádek, které vypráví mladší sestřička Kirsti. Netuší, že brzy i ona bude muset prokázat velkou odvahu. A taky pobotovost a chytrost...

Píše se rok 1943. Dvě nerozlučné kamarádky Annemarie Johansenová a Ellen Rosenová si zatím válku nijak neuvědomují, pocítují ji snad jen v tom, že už se v obchodech nedá koupit tolik věcí jako dřív a v ulicích Kodaně ustavičně hlídají němečtí vojáci.

Válečné hrůzy však náhle a brutálně vtrhnou do jejich života, když Němci začnou v okupovaném Dánsku pronásledovat Židy. Ellen je totiž Židovka a ocitá se v ohrožení života. Annemariini rodiče se rozhodnou malou kamarádku své dcery zachránit...

- Ukážeme celou knihu a vrátíme se k původním předpovědím. Porovnáme své předpovědi s anotací a s tím, co už jsme se o knize dozvěděli.
- Nabízí se otázka, zda dívka na obalu je Annemarie – děti by měly odůvodnit svoji odpověď, **proč ne** – *Annemarie nemohla být Židovka, musela by nosit hvězdu, Němci by ji hned zatkli...*
- Zajímalo by vás, jak se bude příběh dál odvíjet?
- Co byste se chtěli dozvědět nejvíc? Co by vás na dalším pokračování zajímalo?
- Následovat může nabídka dalších knih s podobnou tematikou, jak děti prožívaly válku – *Z Paříže do Paříže; Přežil jsem Pearl Harbor, 1941;*

„Školní čtenářské kluby na 2. st. základní školy“, reg. č. CZ.02.3.61/0.0/0.0/16_012/0000589.

Projekt je financován v Operačním programu Výzkum, vývoj a vzdělávání a státním rozpočtem ČR.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Prostě na mě zapoměli; Běž, chlapče, běž; Ostrov v Ptačí ulici; Někde ještě svítí slunce; Chlapec v pruhovaném pyžamu; Příběh Eriky; Zlodějka knih; Kdysi; Potom;

Reflexe:

Na tuto lekci jsme si vyčlenili celé klubové setkání. Povedla se nám úvodní část – předvídat, o čem a jaká by kniha mohla být. V podstatě děti vyčerpaly všechny odkazy v metodice. Potěšitelné bylo, že všichni dobře zareagovali na obrázek z obalu. Poznali Davidovu hvězdu, znali její význam a doplnili údaje, o čem kniha bude. Pozorně poslouchali názvy knih, ze kterých měli vybírat. Všechny své tipy směřovali k Židům a logicky zdůvodňovali svůj výběr. Nejčastěji si zvolili titul *Hvězdy nám nepřály*, hned potom *Spočítej hvězdy*.

My jsme si zvolili společnou četbu, aby se každý s textem seznámil (máme slabší čtenáře). První ukázka pouze jednomu žákovi připomněla Červenou karkulku. Opět se potvrdilo, že klesá znalost klasických pohádek. Všichni se však zajímali o balíček. Bylo jim jasné, že musí sehrát nějakou důležitou úlohu. Někdo si v úvodu zatipoval, že kniha bude o záhadě, a ten balíček k záhadě směřoval. Že vlci budou vojáci, to bylo jasné každému.

Při četbě druhé ukázky jsme se zastavili, a to u Kirsti, aby si děti uvědomily, že je to mladší sestra a že v tuto chvíli bylo velmi důležité, jak se chovala, protože Annemarie si z ní brala příklad. A to ji možná zachránilo. Ihned po přečtení jsme si vytvořili dvojice a ty sepisovaly postřehy o Annemarii. Polovina dětí pracovala velmi dobře, bylo vidět, že četli pozorně, část dala dohromady opravdu jen to nejdůležitější – že byla odvážná, ale taky drzá, a že si dobře hrála na svoji sestru.

Sami sebe by si na jejím místě představit nechtěli. Zato se podělili o informace o svých dědečcích, kteří válku zažili.